

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

बुलडाणा जिल्हा

१९९३-९४

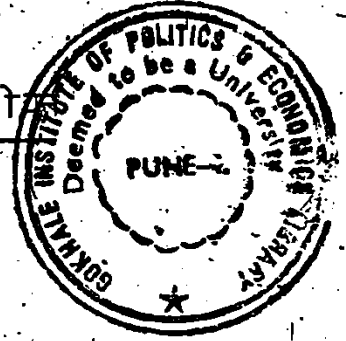
अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन
मुंबई

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरीता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालो

१९९३-९४

जिल्हा :- बुलडाणा

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,

महाराष्ट्र शासन

नियोजन विभाग

मुंबई

प्रास्ताविक

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन ही उपयुक्ती माहिती असलेल पुस्तक हे कार्यालय निरनिराळ्या कार्यालयाकडून माहिती संकलीत करून तसेच प्रकाशित करत असते. या पुस्तकातील माहिती पुढील नियोजनाकरिता पारच उपयुक्त ठरत असते. जिल्ह्यातील निरनिराळे कार्यालय, शैक्षणिक व इतर संस्था हे शासनाची कार्यालये या पुस्तकातील माहितीचा आधार घेऊन त्यांच्या कार्यासाठी नियोजन करित असते.

आजच्या आधुनिक युगात योग्य नियोजनाला अत्यंत महत्त्व प्राप्त झाले आहे. नियोजन असावी करण्या करिता ज्या आकडेवारीचा आधार घेऊन हे नियोजन करण्यात येणार आहे. ती आकडेवारी बिनचूक असणे पारच महत्त्वाचे आहे. हे पुस्तक प्रकाशित करतांना यामध्ये बिनचूक अशा माहिती देण्याचा कसोशीने प्रयत्न करण्यात आला आहे.

अशा माहितीचा समावेश करतांना ज्या गोष्टीमुळे जिल्ह्याच्या विकासात भार पडला आहे किंवा भावितात विकास होणार आहे अशा बाबींचा प्रकाशाने या पुस्तकीत समावेश करण्यात आला आहे. या संदर्भात हांगाच्या इंग्ल्यास खाडकपूर्णा नदी प्रकल्प हा एक मोठा देऊगावराजा तालुक्यातील गारडोड गावाच्या खाली प्रकल्प या जिल्ह्यात होत असून यामुळे १५००० हेक्टर क्षेत्राला सिंचनाला लाभ होणार आहे. तसेच दुसरी महत्त्वाची बाब म्हणजे बुलडाणा शहराच्या अतिक्रमिता भागात उच्च तंत्र शिक्षणाची सोय उपलब्ध व्हावी, पर्यायाने राष्ट्रीय उत्पन्नात भार पडावी या हेतूने या जिल्ह्यातील विखाली जे ऑक्टोबर १३ पासून अनुराधा १९६४-६५ पासून औजाधा निर्माण झालेली महाविद्यालय सुरु करण्यात आले आहे. विखाली जे सहकारी तत्वावर सुत गिरणीचे उभारण्याचे काम मोठ्या प्रमाणावर सुरु आहे.

या प्रकाशनासाठी बहुतेक शासकीय कार्यालये व संस्थानी पुरेपुर सहकार्य केले. मात्र काही कार्यालये/संस्था केवळ माहिती पुरवू शकले नाहीत. त्यामुळे त्यांचे संबंधित माहिती गतकार्यालयी पुनरमुद्रीत केलेली आहे. या प्रकाशनात अशा व केवळ प्रकाशित करण्याचा प्रयत्न केला आहे. पुढील प्रकाशनासाठी सर्व कार्यालये अशा व केवळ माहिती देतील ही अपेक्षा आहे.

हे पुस्तक प्रकाशित करतांना अनेक अडचणी येत असतात. त्यात प्रामुख्याने ही माहिती पाठविण्या करिता काही सरकारी कार्यालय/संस्था पारच किंवा करितात. तसेच सांख्यिकी माहिती म्हणजे दुर्लभ माहिती अशा समज आहे. त्यामुळे अनेक वेळा स्मरणापत्रे, प्रत्यक्षा मोठी देवूही माहिती केवळ प्राप्त होत नाही. त्यामुळे प्रकाशनाकरिता पारच किंवा होतो. संबंधित कार्यालयाने त्वरीत माहिती पाठविण्याची काळजी घेतल्यास प्रकाशन त्वरीत होवू शकेल.

अर्थ व सांख्यिकी मंत्रालयाचा हेतू हे प्रकाशन जास्तीत जास्त अशा माहिती देऊन व प्रकाशन त्वरीत प्रकाशित करण्याचा या कार्याला प्राप्त आहे. या करिता हे प्रकाशन आपल्या कार्यालया/संस्थेला त्वरीत उपयुगी ठरते. तसेच जास्तीत जास्त कीर्णती माहिती उपयुक्ती नाही किंवा होणती अशा किंवा करावी याबाबत आपले मत कळविल्यास तसे बदल करण्याचा मंत्रालय प्रयत्न करील.

जी. एस. परिहार
जिल्हा सांख्यिकी अधिकारी,
बुलडाणा

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९२३-२४

अनुधिपत्र

अ. क्रं.	तक्ता क्रमांक	पान क्रमांक	स्तंभा क्रमांक	ओळ क्रमांक	नमुद्रा केलेले	दुरुस्त केलेले
१	२	३	४	५	६	७
१.	समालोचन	१५	-	१	प्रौढशिक्षण	प्रौढशिक्षण
२.	१.८	१७	२	१२	अस्पष्ट	गॅल्व्हनाइज्ड
३.	५.२०	११४	-	१	अस्पष्ट	तक्ता क्रमांक ५.२०[ब]
४.	६.१३	१३४	४	४	अस्पष्ट	समाप्त संख्या

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९९३-९४

दृष्टिक्षोपात् महाराष्ट्र जिल्हा व

अ. क्र.	बाब	परिमाण	जिल्हा	महाराष्ट्र राज्य
१	२	३	४	५

[एक] प्राकृतिक रचना

अ] भौगोलिक स्थान

१] उत्तर अक्षांश	अक्षांश	१९. ५१ ते २१. १७	१६. ४ ते २२. १
२] पूर्व रेखांश	अंश	७५. ५७ ते ७६. ४०	७२. ६ ते ८०. २

ब] हवामान १९९३. ९४

१] किमान तपमान	डिग्री सेल्सियस	९. ०	२. ८
२] कमाल तपमान	"	४५. ०	४८. ७
३] पर्जन्य [सरासरी]	मि. मी.	७९४. ६	उ. ना.
४] [हलडाणा केंद्र]			

क] प्रशासकीय विभाग [१९९३-९४]

१] तालुके	संख्या	१३	३०३
२] पंचायत समित्या	संख्या	१३	२९८
३] टंचाईग्रस्त तालुके	"	-	८५
४] एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट	"	२	२९८
५] गावरे	"	११	३३६
६] गावे एकूण	"	१४२७	४३, ०२७
१. निर्जन	"	१२८	२, ६१५
२. वस्ती असलेली	"	१२९९	४०, ४१२
७] क्षेत्रफळ	चौ. कि. मी.	९६६१	३, ०७, ७१३

[दोन] प्रशासकीय संस्था [३१-३-९४]

१. पंचायत समित्या	संख्या	१३	२९८
२. महानगरपालिका	"	-	१२
३. नगर परिषदा	"	११	२३१
४. कटक मंडळे	"	-	७
५. ग्रामपंचायती	"	८४२	२७२४७
६. पोलीस ठाणी [१. ३. ९३]	"	२५	८६७
७. पोलीस चौकी [१. ०३. ९३]	"	१३	१, ४४७

[तीन] लोकसंख्या [१९९१]

क्र.	वर्णन	एकक	१९९१	१९८१
१.	ग्रामीण लोकसंख्या	०००	१४९८	४८, ३९६
२.	नागरी लोकसंख्या	"	३८८	३०, ५४२
३.	सकूण लोकसंख्या	"	१८८६	७८, ९३७
४.	अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	"	२१७	८, ७५८
५.	अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची सकूण लोकसंख्येची टक्केवारी	"	११. ४९	११, ०९
६.	अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	"	९५	७, ३१८
७.	अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची सकूण लोकसंख्येची टक्केवारी	"	५. ०३	९, २७
८.	पुरुषा	०००	९६६	४०, ८२६
९.	स्त्रिया	"	९३०	३८, ११२
१०.	स्त्री-पुरुषा प्रमाण	"१००० पुरुषांसाठी स्त्रियांचे प्रमाण"	९३०	९३४
११.	घनता	प्रत्येक चौ. कि.मी. क्षेत्रमागे लोकसंख्या	१९५	२५७
१२.	साक्षरतेचे प्रमाण [१९९१]			

१.	सकूण	टक्केवारी	६१. ६९	६४. ९
२.	पुरुषा	"	७६. ५३	७६. ६
३.	स्त्रिया	"	४६. १३	५२. ३
४.	राज्यामध्ये जिल्ह्यांच्या क्रमांक	क्रमसंख्या	१३	-

चार] कृषि [अत्याधी] १९९१-९२

१.	भौगोलिक क्षेत्र	"०००" हेक्टर	९६७१	३०, ७५८
२.	जंगलव्याप्त क्षेत्र व त्याची भौगोलिक क्षेत्राची टक्केवारी	टक्केवारी	११५	५, २८२
३.	शोतीला उपलब्ध नसलेली जमीन	"०००" हेक्टर	११, ९१	[१७. ७]
अ]	खिगर शोतील वापरात खालील जमीन	"	१४	१, २१२
ब]	पडीक आणि लागवडी लायक नसलेली जमीन	"	४५	१, ७१४
क]	सकूण [अ व ब]	"	५९	२, ९२६

१	२	३	४	५
४. पडीक जमिनी तयतिकरित लागवड न केलेले इतर जमीन				
१.	कायम गुरचरण आणि इतर	"००० हेक्टर	२०	१, २६३
२.	डांडे डांडपाखालील जमीन	"-	२	१३०
३.	लागवडी योग्य परंतु पड जमीन	"-	१२	२८८
५. पडीक जमीन				
१.	घातु पड	"-	४	२१९
२.	इतर पड	"-	२	१, ०२६
६. पिकाखालील क्षेत्र				
१.	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	"-	७३८	१८, ०६५
२.	डुगोटा क्षेत्र	"-	१५	३, ३४०
३.	स्कूण पिकाखालील क्षेत्र	"-	७५४	२१, ४०४
७. ओलित क्षेत्र [१९९३-९४]				
१.	निव्वळ ओलित क्षेत्र	"-	४६	२, ५१४
२.	स्कूण ओलित क्षेत्र	"-	४९	३, २९२
८. महत्वाच्या पिकाखालील क्षेत्र				
[अन्नधान्ये]				
९. विहित धारणा जमिनी [अंतिम १९८५-८६]				
				१९९०-९१
१.	दोन हेक्टरपेक्षा कमी	"०००"	११६७	६०, ०२३
२.	२ ते १० हेक्टर	"-	११०९	३२, ९६८
३.	१० हेक्टरपेक्षा जास्त	"-	९	१, ७०६
१०.	जमीन महसूल वसुली [९३-९४]	रुपये लाखात	१४२२	७, ६९१
११.	जिल्हा परिषदांचे उपकर	रुपये "०००"	२२६१	२, ०१, ९७७
१२.	पंचायत समित्यांचा उपकर	"-	१८०२	९, ०००
[पांच] पत्रासंवर्धन [१९८७] अस्थायी				
१.	पत्राधान	संख्या "०००"	१११८	३६, १८६
२.	भांडी व बेल	"-	५७९	१७३०८
३.	बुध्या व रेडे	"-	११५	५, ४४०
४.	बेंदिया	"-	८५	१२, ९५७
५.	बोड्या	"-	३२५	
६.	बोड्या व बंदके	"-	२५०	३०, ९५७

सहा] सहकार [१९९३-९४]

क्र.	विवरण	संख्या	४	५
१.	सहकारी संस्था	संख्या	१८५८	१, २६, ९९४
२.	प्राथमिक कृषि सहकारी पतसंस्था	"-	५७३	१९, ८५८
३.	प्राथमिक कृषि सहकारी पतसंस्थांची "०००" संख्या		१९९४	२, ३१४
४.	दुग्धा शाळा संस्था	संख्या	३४४	१८, ०५३
५.	प्राथमिक कृषि पत संस्थानी दिलेले कर्ज	रुपये कोटीत	२६	९९२

सात] जलसिंचन [१९९३-९४ च्या अखोरपर्यंत पूर्ण

इंग्राले पाटबंधारे प्रकल्प व त्याखालील

लामाक्षेत्र

क्र.	विवरण	संख्या	४	५
१.	सोठे प्रकल्प	संख्या	-	२१
२.	मध्यम प्रकल्प	"-	८	१७६
३.	१ व २ लामाक्षेत्र	"०००" हेक्टर	८०	२, १८६
३.	लघुप्रकल्प [राज्यक्षेत्र लामाक्षेत्र	संख्या "०००" हेक्टर	२४२	१, ७००
४.	सिंचन विहीरी खाली मिळणारे क्षेत्र	"-	३५	१, ३७३

आठ] उद्योग [१९९३ अखोर]

क्र.	विवरण	संख्या	४	५
१.	नोंदणीकृत कारखाने	संख्या	२३२	३०, ००१
२.	नोंदणीकृत चालू कारखान्यांची संख्या [उत्पादन चालू असलेले]	"-	१८६	२६, १०२
३.	सहकारी साखर कारखान्यांची संख्या	"-	२	९४
४.	सहकारी साखर कारखान्यातील उत्पादन	"०००" टन	निरंक	२, ९६८
५.	सर्व सुत गिरण्यांची संख्या	संख्या	३	१८८

नऊ] वीज [३१-३-१९९४]

क्र.	विवरण	संख्या	४	५
१.	वीज पुरवठा केलेली बाहेरव डोडी	"-	१३७६	३९, ६६१
२.	विद्युतीकरण झालेल्या गावांची संख्या	"-	१३६५	३९, ४१३
३.	वीज पुरवठा केलेले पंपसंच [मार्च १९९४ अखोरपर्यंत]	"०००"	७२६९७	१, ८२६
४.	बसविण्यात आलेली गोबर गैस संयंत्रे [३१-३-१९९२ अखोरपर्यंत]	संख्या	१६१५८	४, १५, ०१२

१	२	३	४	५
<u>दहा] सार्वजनिक आरोग्य [१९९३]</u>				
१.	स्पृणालये	संख्या	१४	८३०
२.	दवाखाने	"-	७८	५, ७०२
३.	प्राथमिक आरोग्य केंद्र	"-	४७	१, ६८०
४.	प्राथमिक आरोग्य पथके	"-	२	१६१
<u>अकरा] शिक्षाण [१९९२-९३]</u>				
१.	स्कूण, प्राथमिक शाळा	"-	१६८७	६०, ३९७
२.	प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	"०००"	४१४	११, २३०
३.	प्राथमिक शाळेतील शिक्षक	"-	६	२९५
४.	प्रत्येक शिक्षाकामागे प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	४३	३८
<u>बारा] दुय्यम शिक्षाण</u>				
१.	दुय्यम शाळा	संख्या	२२४	११, ९१५
२.	शाळेतील स्कूण विद्यार्थी	"०००"	१२७	६, ६०२
३.	शाळेतील शिक्षक	"-	४	२०३
४.	प्रत्येक शिक्षाकामागे दुय्यम शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	३५	३३
<u>तेरा] उच्च शिक्षाण [१९९२-९३]</u>				
१.	संस्था	संख्या	१३	१, २६०
२.	स्कूण विद्यार्थी	"०००"	१२	३, ३१९
<u>चौदा] अ] प्रौढ शिक्षाण केंद्र १९९३-९४]</u>				
१.	प्रौढ शिक्षाण केंद्र	संख्या	१५०	४, ५८२
२.	प्रौढांची उपस्थिती.	"०००"	४	१३३
<u>घ] तंत्रिक व व्यवसाय शिक्षाण १९९३-९४ .</u>				
१.	औद्योगिक प्रशिक्षाण संस्था	संख्या	३	३७७
१.	शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षाण-"	"-	२	१२६
	संस्था			
२.	अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षाण -"	"-	१	२५१
	संस्था			
३.	शासकीय व अशासकीय औद्योगिक-"	"-	३०००	५८, ०५६
	प्रशिक्षाण संस्थाची प्रवेश क्षमता			

१	२	३	४	५
३.	पदवी अभ्यासक्रमार्क तांत्रिक संस्था	संख्या	२	११४
	व			पैकी ५ मासकीय
	त्यांची पहिल्याकालासाठी प्रवेश क्षमता--		उना	२०, १६०
४.	पदविका अभ्यासक्रमाच्या तांत्रिक संस्था	"--"	१	३१८
	व			
	त्यांची पहिल्याकालासाठी प्रवेश क्षमता --		२०००	३७, २०४
५.	व्यवसाय प्रशिक्षण संस्था	"--"	२	३, ८५२
	[मध्यमिक व उच्च माध्यमिक गट]	"०००"	२	२२७
	व त्यांची प्रवेश क्षमता			

पंधारा] परिवहन आणि वळणवळण ३१-३-९४ अखेर

१.	स्कूण रेल्वे मार्ग लांबी [३१.३.९३	कि.मी.	१०५.८४	५, ४५२
	अखेर			
२.	रस्त्यांनी जोडलेली गावे अ] बारमाहीसंख्या		६६३	२५, ४७५
	रस्त्यांची ब] हंगारी	"--"	उना	८, ८२२
३.	स्कूण रस्त्यांनी लांबी [पृष्ठांकित]	कि.मी.	३८६२	१, ४५, २३७
४.	राष्ट्रीय महामार्गाची लांबी	"--"	८६	२, ९५३
५.	राज्य महामार्गाची लांबी	"--"	९६७	३१, ४३७
६.	महत्वाच्या जिल्हा रस्त्यांची लांबी	"--"	१०२२	४०, १४२
७.	इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी	"--"	९७८	७०, ३४०
८.	ग्रामीण रस्त्यांची लांबी	"--"	७७२	६५, ३७२

सोळा] एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम

१.	द्वारिद्र रेव्हंडालील कुटूंबे [१९८१]	"०००, ००	१	३४
२.	गार्घ १९९४ अखेर जुने लाभार्थी	संख्या	--	११, ४०४
	नवीन लाभार्थी	"--"	३	२, ०६, २६७

सतरा] रोजगार निर्मिती [१९९३-९४]

अ]	रोजगार हमी योजना मनुष्य दिवस	लाखात	१८	९७४
ब]	जवाहर रोजगार कार्यक्रम	"--"	३६	१, १३०

अठरा] आदिवासी कल्याणकारी योजना ३१-३-१९९३

आदिवासी करिता आश्रमशाळा संख्या				
विद्यार्थी		लाखात	३	७२०

एकोणिसा] मागास वर्गीयांसाठी कल्याणकारी योजना १९९३-९४

अ]	मागास वर्गीयांसाठी वसतीगृह	संख्या	९	१९३
ब]	वसतीगृहात राहणारे विद्यार्थी	"--"	६५५	१२, ५९२

२	३	४	५
<u>मीस] जिल्हा नियोजन १९९३-९४</u>			
१. वार्षिक योजनेतील संजूर तरतुद	रुपये कोटीत	२१	७५३. ६९
२. अनुभवा भासून काढण्यासाठी तरतुद	"	१	५१४. ११

शकवीस] नागरी पुरवठा [१९९३]

१. रास्त भाववाची दुकाने	संख्या	११९९	१०, ४३९
२. पुरविलेला रकूण साठा			
अ] गहू	"०००"टन	२७६	५४८
ब] तांदूळ	"	१६५	६३३
३. प्रतासकीय गुदामे [३०-३-९३]	संख्या	१८	१, ७७०
४. साठवण्याची क्षमता [जून ९३ अखेर]"०००"टन		२३	१, १९३